

notitie

FORUM STANDAARDISATIE 15 maart 2016 Agendapunt 2B – Verslag doorontwikkeling lijst

Discussie: Doorontwikkeling van de lijst, de toetsingsprocedure en adoptiefocus

Inleiding

In eerdere vergaderingen van het Forum was er vaak discussie over onder andere de betekenis van de lijst, het toetsen van standaarden en de focus van de lijst en adoptie. Bij deze onderwerpen is door het Forum op 16 december 2015 langer stilstaan, dit ook met oog op het werkplan voor de komende twee jaar. Het gaat hier met name over standaarden met een 'pas toe of leg uit' status.

De discussie is gevoerd aan de hand van een presentatie van VKA. VKA heeft voor het Forum reeds veel toetsingsprocedures begeleid en heeft ervaring met de lijst, de procedure en de Forum werkzaamheden. Het Forum heeft in de plenaire discussie besproken waar verbeteringen nodig zijn.

Als voortzetting van de discussie op 16 december hebben de vertegenwoordigers van de Ministeries van BZK en EZ die lid zijn van het Forum op 15 februari enkele voorstellen besproken. Deze voorstellen zijn aan het eind van deze notitie opgenomen.

Wensen van Forum-leden

Forum-leden uitten in eerdere vergaderingen de volgende wensen:

1. Behoefte aan meer inzicht in user benefit (en baten in het algemeen)
2. Behoefte aan inzicht in migratiekosten
3. Meer balans tussen 'willers' en 'moeters' (o.a. in de expertgroepen)
4. Duidelijkheid mbt. adoptie-aanpak en de ondersteuning daarbij
5. Behoefte aan inzicht in de haalbaarheid voor kleine overheidsorganisaties
6. Inzet doorzettingsmacht van sleutelspelers afspreken
7. Incorporeren in organisaties (zij moeten het doen)

Ten aanzien van de lijst als geheel:

8. Focuslijst vs. een brede lijst
9. Periodieke actualisering van standaarden met 'pas-toe-of-leg-uit'-status

Doorontwikkeling van de procedure?

Om een besluit te kunnen nemen over het plaatsen van een standaard op de lijst heeft het Forum behoefte aan een korte en krachtige businesscase. Dit kan tegemoetkomen aan de wensen hierboven geformuleerd onder 1 tot en met 5. Ten aanzien van deze punten vindt reeds als onderdeel van de reguliere procedure het volgende plaats:

- Zorgen voor evenwichtige samenstelling van de expertgroep ('willers' en 'moeters')
- Hanteren van de toetsingscriteria ten aanzien van kosten en baten van een standaard:

- Wegen de kwantitatieve en kwalitatieve voordelen van adoptie van de standaard, voor de (semi-) overheid als geheel en voor de maatschappij, op tegen de nadelen?
- Draagt de adoptie van de standaard bij aan de oplossing van een bestaand, relevant interoperabiliteitsprobleem?
- Draagt de standaard bij aan het voorkomen van een vendor lock-in (leveranciersafhankelijkheid)?
- Wegen de overheidsbrede en maatschappelijke baten voor de informatievoorziening en de bedrijfsvoering op tegen de kosten?
- Zijn de beveiligingsrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?
- Zijn de privacyrisico's aan overheidsbrede adoptie van de standaard acceptabel?
- Inventariseren van adoptieadviezen.

Voorgesteld wordt om de procedure te verbeteren op de volgende wijze:

1. In een positief intake-advies wordt reeds de samenstelling van de expertgroep opgenomen, zodat het Forum bij de behandeling van het intake-advies beter kan sturen op een evenwichtige samenstelling van de expertgroep.
2. In toetsingscriteria opnemen: kort en krachtige businesscase, ten minste bestaande uit:
 - Migratiekosten voor grote en kleine organisaties (haalbaarheid!)
 - *User benefit*-analyse (kwalitatief): wat betekent de standaard voor de bedrijfsprocessen van een organisatie/keten? Wat los je op met de standaard?
 - Maatschappelijke batenanalyse (componenten benoemen, kwantitatief op hoofdlijnen)
 - Indien aanwezig, hergebruik van informatie uit bestaande businesscases en ervaringscijfers van organisaties die al geïmplementeerd hebben
3. In toetsingscriteria opnemen: aanwezigheid van adoptie-ondersteuning
 - Aanwezigheid van een aanspreekpunt (verwijzing opnemen op de website van het Forum)
 - Specificatie in welke processen en met welk doel de standaard is in te zetten
 - Specificatie van eenduidige invulling van de standaard (neemt interpretatieruimte weg, zodat interoperabiliteit optimaal is)
 - Referentieimplementaties bij organisaties die al geïmplementeerd hebben)
4. In Forum-advies naar voren halen: uitkomsten van de businesscase.

Forum-leden gaven tijdens de discussie aan akkoord te zijn met dit voorstel.

Een brede lijst of focuslijst?

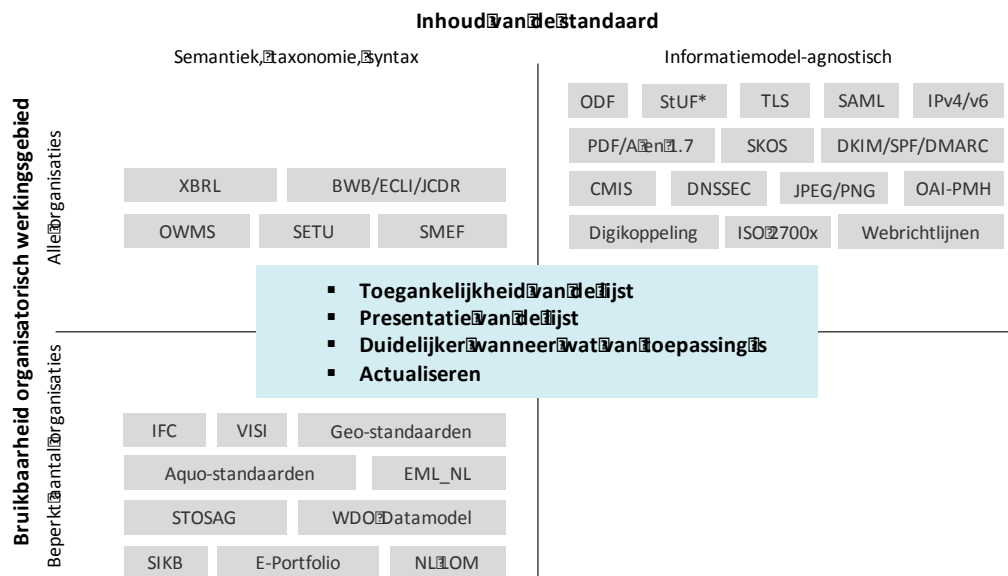
In de huidige situatie leiden de criteria voor inbehandelname als vanzelf tot een brede lijst, waarbij het onderscheid tussen sectorale en bovensectorale standaarden geen rol speelt. Deze huidige criteria voor inbehandelname zijn:

- de standaard moet zijn aangemeld,
- heeft betrekking op elektronische gegevensuitwisseling,
- de gegevensuitwisseling is organisatieoverstijgend,
- draagt bij aan interoperabiliteit, en
- is niet wettelijk verplicht.

Overigens is het begrip 'sector' ook niet eenduidig toe te passen. Zo kan vrijwel iedereen zich iets voorstellen bij de zorg- of onderwijssector, maar is het veel lastiger de financiële, juridische of gemeentelijke sector af te bakenen zonder dat dit overlap geeft met andere sectoren. Ook kan het begrip sector duiden op de informatie waar de standaard betrekking op heeft (zoals informatie over bodem en

ondergrond, inkomensinformatie of verkiezingsgegevens) of de normadressaat van de standaard (door wie de standaard toegepast moet worden). Het begrip sector is daardoor niet goed hanteerbaar.

De achterliggende problematiek lijkt vooral te zijn dat de lijst een toegankelijk instrument moet zijn voor inkopers, architecten en andere gebruikers van de lijst, opdat helder is welke standaarden door een organisatie toegepast moeten worden. Daartoe is ook de volgende ordening mogelijk:

Met deze ordening is helder welke standaarden onafhankelijk van de specifieke gegevensuitwisseling door alle organisaties toegepast moeten worden: rechtsboven. Welke standaarden in specifieke situaties door alle organisaties toegepast moeten worden: linksboven (bijvoorbeeld wanneer het gaat om eFactureren of de uitwisseling van financiële verantwoordingsinformatie. Kort gezegd staan linksonder de standaarden die door specifieke doelgroepen toegepast worden, waarbij het Forum deze groepen faciliteert met behulp van de toetsingsprocedure en mogelijkheid van plaatsing op de lijst.

Op deze wijze is veel minder sprake van één lijst voor iedereen. De toegankelijkheid zou verder ondersteund kunnen worden door hulpmiddelen zoals een beslistool die helpt bij de keuze welke standaarden op een organisatie of bij een toepassing relevant zijn. Ook de thematische indeling op de huidige flyer is een goed voorbeeld hoe de lijst toegankelijker gemaakt kan worden, door beter aan te sluiten bij de belevingswereld van de gebruikers van standaarden.

Het Forum blijft voorzichtig ten aanzien van uitbreiding van de werkzaamheden richting andere frameworks en afsprakenstelsels die niet direct zien op gegevensuitwisseling.

Voorstellen

Naast de hiervoor reeds genoemde voorstellen, is in een vervolgdiscussie op 15 februari tussen vertegenwoordigers van de Ministeries van BZK en EZ die lid zijn van het Forum de volgende voorstellen aan het Forum geformuleerd:

1. Het Bureau is bezig met verschillende presentatievormen van de lijst, zodat partijen niet worden overvallen door de omvang van de lijst of inhoudelijk arbitraire indeling van de lijst. Het Bureau houdt rekening met verschillende doelgroepen bij de presentatie van de lijst.

2. Het Bureau maakt een online 'beslistool' voor de 'pas toe of leg uit' standaarden, waarin aan de hand van 'gewone-mensen-vragen' kan worden bepaald welke standaarden waarschijnlijk relevant zijn.
3. De lijst blijft open voor eenieder die een standaard wil laten toetsen, ook voor de wat meer 'sectorale' standaarden. De lijst kan daarmee doorgroeien en meer inzicht geven in samenhang, maar dat is geen doel op zich. Het Forum blijft kritisch op de meerwaarde van toevoeging van iedere standaard.
4. Op de website van het Forum wordt duidelijk gemaakt waar partijen ondersteuning en meer informatie kunnen krijgen, waaronder een eventuele beheerder van de standaard en BFS.
5. Het probleem moet meer centraal komen te staan dan de standaard. Het Forum stuurt hier ook meer op. Adoptie van een standaard alleen is geen doel op zich. Ook kan beter gestuurd worden op de lijst vanuit beleid en uitvoering. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om adoptie van standaarden in de BIO (Baseline Informatieveiligheid Overheid) of voorzieningen.
6. Het Forum zal standaarden op de lijst periodiek evalueren, waarbij het doel is om standaarden ten minste iedere 4 jaar te bekijken.
7. De Wet GDI zal een grondslag bieden om bepaalde (nog te selecteren) standaarden te verplichten.